

Tweede Kamer der Staten-Generaal

T.a.v. de leden van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Postbus 200017

2500 EA Den Haag

datum	11 oktober 2024
onderwerp	Inbreng VGS-VBSO voor debat curriculumherziening en voortgangsrapportage masterplan basisvaardigheden

Geachte leden van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Voorafgaand aan het debat over de curriculumherziening en de voortgangsrapportage van het masterplan basisvaardigheden, willen wij graag namens de christelijk-reformatorische scholen uw aandacht vragen voor de volgende punten, die van invloed zijn op de curriculumherziening en de basisvaardigheden.

Bewezen effectieve methoden

Hoewel wij de waarde van bewezen effectieve methoden en evidence-informed werken onderschrijven, vrezen wij dat een te eenzijdige focus op meetbare resultaten en bewezen effectieve methoden leidt tot een verarming van het onderwijsaanbod. Onderwijs is immers meer dan het toepassen van wetenschappelijk bewezen methodieken. De rijke praktijkervaring en pedagogische expertise van leraren, evenals de unieke identiteit van scholen, spelen een minstens zo belangrijke rol, juist bij het toepassen van leermiddelen.¹ Bovendien waarborgt de grondwet dat het bijzonder onderwijs zelf mag bepalen welke boeken en andere leermiddelen het gebruikt. Zodoende staat het stellen van eisen aan die leermiddelen ten principale op gespannen voet met de Grondwet². Het risico bestaat dat het onderwijs te veel gestuurd wordt door externe, gestandaardiseerde normen, waarbij geen rekening wordt gehouden met de diversiteit aan scholen en onderwijsvormen.³ Dit kan met name voor scholen met een sterke pedagogische en levensbeschouwelijke grondslag problematisch zijn, omdat de school-specifieke benadering in de knel kan komen door de invoering van bewezen effectieve methoden. Scholen zullen daarbij zelf vanzelfsprekend in hun keuze voor leermiddelen bewezen effectiviteit meewegen. Wij pleiten in aansluiting op artikel 23 lid 6 van de Grondwet voor vrijheid van de keuze van leermiddelen.

¹ Zie bijvoorbeeld Sanne van Wetten (senior researcher bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van de Universiteit Maastricht): <https://didactiefonline.nl/blog/blonz/bewezen-effectief-is-niet-altijd-de-oplossing>

² Zie het commentaar hierop van bijzonder hoogleraar onderwijsrecht Pieter Huisman: <https://www.nederlandrechtsstaat.nl/op-de-zeephelling-van-de-rechtsstaat-effectiviteit-en-neutraliteit-als-bedreiging-voor-pluriformiteit-in-het-onderwijs/>

³ Zie het afwegingskader voor (terughoudendheid bij) wettelijke deugdelijkheidseisen: De Boer, J. (2021). De vaststelling en handhaving van deugdelijkheidseisen in het onderwijs. Tilburg University, Boom juridisch. p. 49. Een ander bezwaar is dat een dergelijke juridische eis moeilijk éénduidig toetsbaar is en ook daardoor een onevenredig nadelig effect kan hebben op de onderwijsvrijheid; zie ook Onderwijsraad (2022). Essentie van extern toezicht. Den Haag: Onderwijsraad.

Belangstelling voor regie op het hoe

In de technische briefing van 2 september jongstleden werd duidelijk dat de verschillende Kamerleden zochten naar manieren om de dalende onderwijsresultaten te keren. Onzes inziens is dat een terechte wens. Een zorgelijke ontwikkeling is dat er blijkbaar bij verschillende Kamerleden de behoefte leeft om meer regie te pakken op *hoe* het onderwijs gegeven wordt. Daar zijn we allerminst gerust op. Artikel 23 GW bewaakt juist de spanning die er is tussen onderwijsvrijheid en overheidszorg. Het maakt enerzijds mogelijk om op basis van een schooleigen profiel onderwijs te kunnen aanbieden waarbij bovendien alle ruimte en waardering is voor het vakmanschap van de leraar. En anderzijds waarborgt artikel 23 een consistente en rolvaste houding van de politiek en de onderwijsinspectie in het stellen van en toezichhouden op de randvoorwaarden voor het onderwijs. We willen daarom nogmaals benadrukken dat het onderwijsveld gebaat is bij ruimte om echt vorm te geven aan goed onderwijs, zonder dat de overheid zich gaat mengen in de doordenking van het *hoe*.⁴ Dat biedt de mogelijkheid om leraren (meer) professionele ruimte te bieden.⁵ Er is tot slot geen enkele garantie dat – als de overheid zich wél gaat bemoeien met het hoe – de resultaten verbeteren. We bepleiten daarom rolvastheid binnen de kaders van de onderwijsvrijheid.

Burgerschapsonderwijs: Basisvaardigheid of niet?

Wij onderstrepen het belang van burgerschapsonderwijs voor de vorming van leerlingen tot betrokken en verantwoordelijke burgers. Echter, de aard van burgerschapsonderwijs verschilt wezenlijk van vakken zoals taal en rekenen – het is immers gericht op persoonsvorming en socialisatie, niet (alleen) op kwalificatie. Burgerschap is een breed begrip, dat sterk afhankelijk is van de identiteit en waarden van een school. Voor christelijk-reformatorische scholen is burgerschap geworteld in onze geloofsovertuiging en de manier waarop wij invulling geven aan onderwijs. Wij pleiten er daarom voor om burgerschapsonderwijs niet op dezelfde manier te behandelen als taal- en rekenonderwijs, maar ruimte te laten voor contextgebonden invulling. Dat betekent ook dat de openheid in de wettelijke opdracht intact blijft en ook in de kerndoelen de morele sturing achterwege blijft.

Subsidie basisvaardigheden

Een ander zorgpunt betreft de manier waarop subsidies voor basisvaardigheden zijn toegewezen. Veel scholen hebben ervaren dat deze subsidies op een willekeurige manier zijn verdeeld. Dit leidt tot ongelijkheid tussen scholen. We pleiten daarom voor maatregelen om de ongelijkheid aan te pakken en álle scholen gebruik te laten maken van hetzelfde aanbod en dezelfde mogelijkheden.

Bovendien hebben we vernomen dat na toekenning van de subsidies er een ondersteuningsaanbod vanuit het ministerie wordt aangeboden om de middelen doelmatig te gebruiken. Dat daar aandacht voor is, waarderen we. We willen wel meegeven dat het ministerie geen verkapte onderwijsadviesdienst moet worden en daarmee min of meer de taak van de scholen (soms met behulp van onderwijsadviesdiensten) overneemt. We pleiten daarom een betere manier om het budget voor basisvaardigheden te verdelen – bij voorkeur via de lumpsum – en voor ruimte voor scholen om het budget basisvaardigheden – binnen de gestelde voorwaarden – naar eigen inzicht te benutten.

Slotopmerking

⁴ Zie ook onze reactie op de Troonrede en de onderwijsbegroting 2025 <https://www.vgs.nl/nieuws/geef-scholen-echt-onderwijsvrijheid-reactie-vgs-en-vbso-op-troonrede-en-miljoenennota/>

⁵ Onderwijsraad (2023). Een duidelijke positie voor schoolbesturen. Den Haag: Onderwijsraad, p. 29-30.

Wij hopen dat u ons perspectief op bewezen effectieve vaardigheden en de basisvaardigheden meeneemt in uw overwegingen tijdens het debat. Als vertegenwoordigers van het christelijk-reformatorisch onderwijs benadrukken wij de ruimte en de mogelijkheid voor maatwerk die het huidige onderwijsstelsel biedt. Wij blijven graag met u in gesprek om samen te werken aan een onderwijssysteem dat recht doet aan de identiteit van scholen en de kwaliteit van onderwijs op alle scholen waarborgt.

Met vriendelijke groet,

Jan-Willem de Leeuw
Bestuurder VGS
Tel: 06-11646925
bw.deleeuw@vgs.nl

Arno Bronkhorst
Bestuurder VBSO
Tel: 06-26974027
arbronkhorst@vbso.nu